

Антон Страшимиров

Избори

Над планини и поля се разстлала чудна нощ. Бялнал се Дунав из просторни низини и лъщи далеч зад дебелите стени на Пазвантоглувата крепост. А отвъд, на по-височък бряг, се виши новият румънски градец, потънал в зеленина.

Пълната луна е спряла сред високото небе и къпе със сребристи лъчи планините, полята и зелените брегове на великата река.

Конят ми пристъпва глухо – уморен ли е, или и той се любува на нощта?

В душата ми се разгаря светлина; млад съм аз и крилата сила ме движи да разкрия ръце и да прегърна целия свят.

Само незнайна тъга се вие около мен и дебне душата ми: хубавото винаги крие и тъга... или може би това е тъй само за нас – синовете на тази печална страна?

Далеч в ливадите към Дунава овчар, спрял сред стадо и при будни псета, надува медна свирка. А по-далеч, откъм извивките на акчарските лесисти брегове, се издигат платната на бавна гемия и пъплят със своите грамадни сенки над задрямалите води.

След малко откъм бреговете се разлива по полето – не песен, а плавен отглас на паляща някога хиляди гърди тъга: турчин рибар пее за млад юнак, който стара майка оплаква, че син ѝ на път е тръгнал – отива, а пътищата не секват, че той назад се извърща, а помощ не иде, че това се вика руска война – който тръгва, назад се не връща...

Глъхне лунната нощ, а из гърдите ми се къса въздух.

Свивам нозе и конят препуска. Полусенките на лунната светлина се закръшват – ту се пресичат от моята сянка, ту поглъщат и сянката ми, и коня, и мен.

Шосе е сред безкрайна редица гъсти и високи върби. Глухо е и тъмно под тях. Блещукат само звездите горе и от време на време през високите клони надниква превалилата вече месечина.

А – подплаши се конят, изправи се на задни нозе – в тъмните сенки по шосето пъшка човек.

– Хей!

– Я... таквоз... ние тамо ним... м...

Пиян. Попълзя и се изправи. Първо от Тръняни.

– Къде тъй, бай Първо?

– Ннна село... м... нека печелят, да видим!

– Ти си пийнал бе?

– Па пийнах, избор, брате!

– Кой те е черпил, ха?

– Мене? Да прощаваш! Язе сам съм се черпил. Няма вече яма, йо! Оно да черпят, па да печелят, па да обират сиромашта – йо! Ние тамо ним...

– Е, спечелихме ли?

– Ние? Знайно! То, брате, не е хилядо, не е две хилядо – пет хилядо! Пет хилядо и сто! Пет хилядо и двесте! Брр... тамо ним!

– Е, защо си се опил?

– Язе? Опих се, що? Правицата нави! Че е до-до-до кокал, брате! Хе, бре... м... стамболисти!

.....
Спечелил избора. Опил се. И псува сред нощта. Какво става в душата на тия бедни люде?

Той не ме и позна. Надали е запомнил и името ми. А с каква тържественост каза: „Правецата нави.“

Правецата? Но коя е тя, тази правеца? Къде е тя? Дай ми я, бедни Първо, посочи ми я и аз ще намеря може би сила в себе си да сложа глава за нея.

.....
Помръкна пред очите ми лунната нощ. Само ледената усмивка, която неканено все по-често ми криви устните в минути на съмнение и безсилие, тази само усмивка остана на образа ми и в душата ми.

Конят зачести. Появ хладен зетрец, та заглуши и последния звук по зелената мочурлива равнина. Само далеч из блатата не заглъхва дружният квак на жабите. Техният непрекъснат вик сякаш не е шум – той се слива с тайнствения шепот на Дунава, подхваща се из блатата на островите и става неотлъчима част на дунавската лятна нощ.

И неусетно се носи до зори тук тоя квак като непрестанно ехо.

Вървя след него и не го чувам. А пътят лъкати: и последното село остава зад мен. Напред е градът – кален, вонящ, потънал в неистовства: побои, кражби и лишения.

Слухът ми долавя нещо диво сред мъртвага нощна тишина – псувни. След малко отчетливо слушам:

– Д-е-е, сине! Хайде!... Ейс!... Ч-а-а!... Хъ... Е... Ч-а-а-м...

Пиян е – мисля, – закъснял с колата си в града, опил се е, може би пак поради изборите, та се връща сега тежък и обсипва добитъчетата си със същите ония набрани в кръчмите сръбски псувни, с които в село ще обсипе и челядта си.

Смушках коня, но след малко забелязах – псувните почнаха да се отбиват надясно. Вслушах се пак и чувах вече ясно надясно от пътя:

– Ейс!... Ч-а-а! Огън ви помел! Черкезин да е повлякъл все, па и язе да не съм пръквал – м...

Туй не бяха пиянски думи! Тия ругатни сред дивната нощ се редяха като наковалня на чук. И сила имаше в тях, сила на развъртял се косач. Засегна ме нещо – не горчивина, а грозота някаква. Отбих коня, проврях се през върбите и се озовах сред тясна и дълга ивица угар. Високото шосе и върбите хвърляха дълга сянка, но през тях месечината бе осветила напечената от деня и попукана черна земя.

И сред тая угар ореше човек.

Две волчета се опнали и едвам влачат изкривено орало...

Опнали се човек и волчета и орат посред нощ на месечина!

Двайсет години аз ходя по градове и села, по гори и поля, по колиби и землици из тая земя на труд и пестовност, но не съм виждал, нито пък съм чувал нощта да се превръща в ден и за тежката работа на оран.

Наближих.

– Помози бог, байо, помози бог!

– Дал бог добро, господине! – стри си потта от челото селякът и пак се обърна към своите волчета: – Хайде, сине!

– Що би тъй посред нощ на работа, ха?

– Бързам, дорде не е залязла месечината – се още се види!

– Аргат ли си, байо, или своя си земя работиш?

– Е па, аргат съм, ваша милост, ама тука на, своя си земя работя. От сън пооткраднеш, па и господаро не се сърди...

– Кой ти е господар?

– Хаджи Лападат, от градо... Молих го да ме пусне за ден-два, а он ме сам подсети: нощите, каже, са ясни ка' ден, впрегни си добиците, па работи...

– А твои ли са тия добичета, байо?

Сиромахът се изправи, изцеди пак потта от челото си и каза:

– Е, дума се, още са мои: не ми ги е зел господаро! Работя си му и с них, и с жената – гоня да му се издължа – задлъжнях му, много му задлъжнях, а не ме остави човеко на път с голи ръки... Ха, сине, еейс!...

И волчетата се опнаха пак.

– Ей, байо, ами днеска има избор, ходи ли, ха?

Сиромахът нито се обърна, а смънка само под ноь:

– Ходих, хе... Ч-а-а!

– Ходи, ходи, там е спасението!

Впрегнатите добичета гърчеха ярема – посягаха отчаяно на

попаднало се трънче или тревица. Селянинът дигна остена си, но изеднъж се извърна към мен и под гаснещите бледи лъчи на месечината аз видях странна усмивка на лицето му – той ми каза:

– Е па, че се спасява кой може, господине: оно наша работа ли е? Язе не бих и ходил, току господаро ме откара... хем ме и нахока... да съм бил от нихната партия, ми дума – хи, хи, хи! И че бидеш, хе!

Па – свря се пак остенът между волчетата:

– Де, сине! Хайде! Ейс!... Чаа...

.....
.....

Месечината се закри далеч зад рътовете на подновените лозя. За-тихна пак всичко. Само не пресипваше шумният квак на жабите из блатата и островите. След малко в мрака аз вече различавах страшните дула на пушката из редутите. Наоколо ми се мяркаха сенки – дали не на избитите по тия поля сърби?... На влизане в града ме оглушиха викове на много гърла: изборите бяхме спечелили, избирателите ни ликуваха и но-ща се продираше от възторжени „Ураа! Да живее народът!...“

1902 г.

КРАЙ

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/6701>]